

Representantforslag 111 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Trine Skei Grande, Anders B. Werp og Kjell Ingolf Ropstad

Dokument 8:111 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Trine Skei Grande, Anders B. Werp og Kjell Ingolf Ropstad om endring av norske myndigheters håndtering av saker om barne bortføring

Til Stortinget

Bakgrunn

I de senere år har barne bortføringer til utlandet blitt et tiltagende problem. Ofte er det en av foreldrene som, etter å ha vært bosatt i Norge, tar med seg sitt eller sine barn til et annet land i strid med avtale eller dom. Slike handlinger strider mot den andre forelders rett til foreldreansvar og samværsrett med egne barn, eventuelt rett til å ha barnet fast bosatt hos seg. Bortføringen er også straffbar, da handlingen er å betrakte som kidnapping.

Regjeringen har flere ganger gitt uttrykk for at tiltak for å bedre situasjonen til barna i slike saker er under utarbeidelse. Tiltak som eventuelt skal ha blitt innført, har imidlertid ikke gitt synlige resultater. I 2010 var det en dobling av antall barne bortføringer sammenliknet med året før, og hele 61 norske barn ble tatt med ulovlig til utlandet. Justisminister Knut Storberget redegjorde for regjeringens håndtering av bortføringssaker i Stortingets spørretime den 3. februar 2010. Statsråden uttalte blant annet at antallet slike saker hadde gått ned i forhold til året før og at 25 barn ble kidnappet i 2009, mot rundt 50 i årene før. Nettsiden www.bortfort.no, som justisministeren redegjorde for i samme spørretime, sier imidlertid at det har vært en dramatisk økning i antall bortføringer. En del av problemet kan være at politiet i enkelte tilfeller ikke vil ta imot anmeldelser mot

bortfører, eller at de ikke har gode nok registreringsordninger slik at alle tilfeller som kommer til politiet, fanges opp.

Forslagsstillerne vil påpeke at dette er en alvorlig utvikling som får store traumatiske konsekvenser for barna dette gjelder og ikke minst de foreldrene som får sitt barn bortført.

Førrige gang Stortinget behandlet problemstillingen om barne bortføring, nevnte justisministeren og regjeringspartiene en rekke tiltak som var iverksatt for å bøte på problemet. Forslagsstillerne konstaterer at disse tiltakene ikke har fungert.

Et paradoks knyttet til barne bortføring er at bortføreren har krav på barnebidrag til barnet fra den gjenværende forelder. Dette gjelder også i de tilfeller hvor den andre forelder er tilkjent daglig omsorg og således er den som skulle være bidragsberettiget. Nav krever inn disse pengene for bortførerne og henviser til at pengene er barnas eiendom og skal disponeres til barnas fordel. Det legges således vekt på hvem som har faktisk omsorg og ikke hvem som er tilkjent daglig omsorg, dette til tross for inngått avtale om omsorgsfordeling, eventuelt dom som sier at det er den andre forelder som skal motta bidrag. Denne ordningen fremstår som uholdbar, og det er viktig å få stoppet pengestrømmen til den bortførende forelder.

Mange av de som bortfører sine barn, kommer opprinnelig fra østeuropeiske stater og andre land med lav levestandard sammenliknet med Norge. Bidrag fra forelder som fortsatt bor i Norge, utgjør således et betydelig økonomisk tilskudd til den som har bortført barn. Denne subsidieringen skjer altså med norsk tvangsmyndighet i ryggen.

Da nåværende justisminister Knut Storberget var stortingsrepresentant, utfordret han daværende statsråd, Odd Einar Dørum, til å øke muligheten for å stanse ytelser til barne bortfører fra Norge. Selv har

justisministeren vært statsråd i over 5 år uten å innføre slike muligheter. Forslagsstillerne vil vise til Dokument nr. 8:38 (2008–2009) og Innst. S. nr. 250 (2008–2009), som blant annet gikk ut på å stoppe pengeoverføringer til kidnappere. Statsrådets stedfortreder den gang, kulturminister Trond Giske, uttalte i et brev av 12. mars 2009 til justiskomiteen i forbindelse med forslaget:

«Regjeringen er opptatt av å hindre at de som bortfører et barn får offentlige ytelser og økonomiske overføringer som kan bidra til å opprettholde en barnebortføring. Det arbeides nå med et høringsnotat hvor det vurderes om det bør innføres en ordning som gir adgang til stans i disse ytelsene mens en bortføring pågår, og det tas sikte på at saken sendes på høring i løpet av våren 2009.»

Statssekretær Astrid Aas-Hansen i Justisdepartementet uttalte 27. januar 2011 følgende:

«Vi har en gjennomgang av dette nå og ser på mulighetene for å stoppe barnetrygd og offentlige ytelser ved barnebortføringer. Vi ser at de kan være med på å bidra til at barn blir bortført og opprettholde bortføringer som allerede har skjedd.»

Representanter for regjeringen har altså sagt det samme i tre år uten at noe har skjedd.

Et annet paradoks er at den bortførende forelder kan få dom for vesentlig økning av barnebidrag i sitt hjemland. I de tilfeller hvor dette skjer, fortsetter Nav å inndrive kravet på vegne av bortføreren. Om dette sa statsråd Giske følgende i ovennevnte brev:

«... dersom utenlandske myndigheter har kompetanse til å fastsette bidrag, vil en konsekvens være at bidraget nødvendigvis vil kunne være høyere eller lavere enn bidrag fastsatt etter norske regler. Norske myndigheter er forpliktet etter Haagkonvensjonene av 1958 og 1973 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om underholdsbidrag til å innkreve avgjørelser truffet av medlemslandene.»

Forslagsstillerne mener det er viktig å få endret regelverket slik at bortføreren ikke kan fortsette å disponere økonomiske midler fra forelderen som er igjen i Norge, på vegne av barnet. Får man stoppet pengestrømmen, vil det å bortføre barn bli mindre lukrativt for bortføreren. Forslagsstillerne ser for seg en mulighet hvor bidragene barnet har krav på, blir tatt hånd om av overformynderiet eller annen myndighet som kan sørge for at pengene utelukkende tilfaller barnet og således ikke kan disponeres av bortføreren.

Som en videreføring av ovennevnte mener forslagsstillerne det er av betydning at norske myndigheter får anledning til å beslaglegge bortføreren eventuelle formue som befinner seg i Norge. Dette vil føre til ytterligere innstramning av bortføreren

økonomi, noe som kan bidra til å gjøre det mindre attraktivt å bortføre barna.

Forslagsstillerne vil også påpeke at Nav tilsynelatende driver ulik praksis når det gjelder inndrivelse av barnebidrag avhengig av om den gjenværende forelderen er kvinne eller mann. Der bortføreren er mann, blir ikke den gjenværende kvinne krevd for bidrag. I tilfeller der kvinnen bortfører, må den gjenværende mann betale. Navs praksis på dette området blir spesielt ille med tanke på at 80 pst. av barna som er bortført, er bortført av mor. Praksisen inneholder således klare elementer av diskriminering mellom menn og kvinner.

Foreldre som har opplevd kidnapping, føler at de får lite bistand fra norske myndigheter. I et par tilfeller har man sett at justisministeren har engasjert seg for å få hjem barn, noe som også lyktes. I andre tilfeller har imidlertid Justisdepartementet og Utenriksdepartementet brukt lang tid før de satte i gang hjelpetiltak, og disse tiltakene har vært svært beskjedene.

Da nåværende justisminister var stortingsrepresentant, fremmet han forslag, jf. Innst. S. nr. 245 (2002–2003), for å bedre situasjonen for norske foreldre som er offer for barnebortføring. De som er berørt av slike saker, har imidlertid ikke merket noen form for økt satsing på dette området etter den tid. Heller ikke i inneværende stortingsperiode, hvor forslagsstilleren er statsråd, har disse foreldre opplevd utvikling i sin rettslige situasjon.

I en del tilfeller hvor barn har blitt bortført, ser man at den gjenværende norske forelders rett til samvær og foreldreansvar ikke respekteres i rettssystemet i landet barnet er bortført til. Til tross for at dom fra Norge har foreligget i rettsprosessen, har utenlandske domstoler gitt fullt foreldreansvar og samvær til forelderen som har kidnappet barnet. I mange tilfeller er landet som godkjenner bortføringen, tilknyttet Lugano-konvensjonen (som også Norge er). Konvensjonen sier blant annet at interne myndigheter plikter å respektere rettsavgjørelser fra andre konvensjonsstater. De ulike land har således bundet seg til å legge til grunn rettsavgjørelser fra Norge i de aktuelle saker.

I andre tilfeller ser man at politiet har sendt ut etterlysning via Interpol, uten at myndighetene i det andre landet gjør noen innsats for å pågripe bortføreren og få barnet hjem til Norge igjen.

Norge er også tilknyttet Haag-konvensjonen. Denne traktaten oppstiller regler som forplikter medlemslandene til aktivt å sørge for at bortførte barn i landet blir funnet og tilbakeført i løpet av kortest mulig tid. I en del tilfeller er barn bortført til andre land som også er tilknyttet denne konvensjonen uten at det hjelper med hensyn til tilbakeføring.

Det er forslagsstillerens oppfatning at norske myndigheter har ansvaret for å påvirke land Norge inngår avtaler med slik at de faktisk følger opp sine

forpliktelser. Regjeringen bør således opprette de instrumenter som er nødvendige for å påse at norske borgeres rettigheter blir respektert av konvensjonsstatenes myndigheter. Slik det er i dag, bærer håndteringen av denne problemstillingen preg av at ansvaret for å få barnet hjem til Norge er svært pulverisert, og at det ikke er noen norsk myndighet som føler eierskap til problemstillingen; Justisdepartementet/påtalemyndigheten har ansvaret for den straffemessige oppfølgingen, Utenriksdepartementet har ansvaret for kontakt med andre lands myndigheter, mens Nav (Arbeidsdepartementet) har ansvaret knyttet til innkreving/overføring av barnebidrag. Forslagsstillerne er innforstått med at løsere kontaktforum mellom disse myndigheter er etablert og at møter forekommer med jevne mellomrom. Etter forslagsstillerne oppfatning er imidlertid ikke dette tilstrekkelig til effektiv håndtering av de saker som kommer opp.

På denne bakgrunn mener forslagsstillerne det er nødvendig med en samling av ansvaret i denne type saker og tydeliggjøring av hvordan man skal håndtere denne problemstillingen. Det bør derfor opprettes en fast gruppe bestående av representanter fra de ulike myndigheter som berøres av problemstillingen med barnebortføring.

Forslag

På denne bakgrunn fremmer disse representanter følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen gjennomføre de nødvendige tiltak som vil medføre at

- staten stanser innkreving på vegne av barnebortførere
- bidrag fra norsk forelder med foreldreansvar ikke kan disponeres av den bortførende forelder på barnets vegne, gjennom at barnebidrag settes under administrasjon av overformynderiet
- det åpnes for å beslaglegge barnebortføreres norske formue som et straffeprosessuelt tvangsmiddel
- det opprettes et råd for å samordne innsats mellom relevante myndigheter for bistand til norske foreldre som har fått barn bortført.

14. mars 2011

